

AMNESTY INTERNATIONAL I HUMAN RIGHTS WATCH

PLAN DZIAŁANIA: 20 KROKÓW DO SPRAWIEDLIWEGO I PRZEWIDYWALNEGO SYSTEMU RATOWNICTWA NA MORZU ŚRÓDZIEMNYM

DZIAŁANIE 1: Stworzenie przewidywalnego mechanizmu wysadzania osób na ląd oraz relokacji do poszczególnych krajów europejskich:

W obliczu impasu reformy systemu dublińskiego i w oparciu o zalecenia przedstawione wcześniej przez Europejską Radę ds. Uchodźców i Wypędzonych (European Council for Refugees and Exiles; (ECRE))¹, Amnesty International i Human Rights Watch wzywają rządy europejskie do stworzenia tymczasowych porozumień dotyczących schodzenia na ląd ludzi uratowanych na morzu oraz dalszego przenoszenia ich do europejskich państw. Rekomendacje w tym zakresie dotyczą poniższych elementów:

1. uczestnictwo w mechanizmie powinno być jak najszersze i powinno być ustalane odgórnie, a nie w sposób doraźny. Kraje, które nie zamierzają przystąpić do mechanizmu natychmiast, powinny mieć taką możliwość w późniejszym okresie.
2. Powinny istnieć jasne kryteria określania bezpiecznych miejsc w Europie, w których uratowane osoby mogą zejść ze statków, zgodnie z międzynarodowymi standardami i prawem międzynarodowym.
3. UE i państwa strefy Schengen powinny uzgodnić sprawiedliwy system podziału odpowiedzialności w odniesieniu do osób wysadzanych na ląd w formie ustaleń dotyczących relokacji.
4. Podczas gdy państwa uczestniczące mogą zdecydować o zaoferowaniu relokacji tylko osobom ubiegającym się o azyl, kwalifikowanie osób ubiegających się o azyl do relokacji nie powinno podlegać dodatkowym kryteriom, takim jak narodowość lub domniemane wyraźne uzasadnienie ich wniosku o ochronę lub inne kryteria, takie jak wiek, religia lub płeć. Każdy system selekcji nakładałby dodatkowe obciążenia administracyjne na organy azylowe w krajach schodzenia na ląd i mógłby potencjalnie skutkować dyskryminacją niektórych osób ubiegających się o azyl.
5. Ustalenia dotyczące relokacji powinny być zgodne z ramami prawnymi Wspólnego Europejskiego Systemu Azylowego. Wymaga to natychmiastowego informowania osób uratowanych i wysadzonych na ląd w kraju UE o możliwości ubiegania się o ochronę międzynarodową, szybkiego udzielenia dostępu do procedury azylowej i odpowiednich warunków przyjmowania oraz zapewnienia odpowiednich rozwiązań, jeśli należą one do określonych grup, takich jak małoletni bez opieki lub ofiary tortur, przemocy seksualnej lub handlu ludźmi.
6. Automatyczna detencja jak i inne bezprawne pozbawianie wolności nie mogą być stosowane. Zatrzymanie może być stosowane tylko jako niezbędny i proporcjonalny środek przez możliwie najkrótszy czas, rozważany w poszczególnych przypadkach.
7. Transfery powinny być przeprowadzane zgodnie z Rozporządzeniem Dublińskim. Państwa powinny chronić prawo jedności rodziny. Dla tych, którzy nie mają możliwości przemieszczenia na mocy procedury łączenia rodzin, powinny być dostępne możliwości transferu ze względów humanitarnych na mocy Rozporządzenia. Kraje uczestniczące powinny zobowiązać się do przyjmowania wniosków ze względów humanitarnych od krajów, w których nastąpiło zejście na ląd, chyba że liczba osób, których dotyczy wnioski o przeniesienie, przekracza możliwości danego kraju przyjmującego

¹Zobacz propozycję ECRE dotyczącą przewidywalnego i sprawiedliwego porozumienia o relokacji po zejściu na ląd, styczeń 2019

8. System przyjmowania uchodźców, powinien opierać się na obiektywnych kryteriach (np. PKB i liczebność populacji) i powinien zostać odgórnie określony między uczestniczącymi państwami członkowskimi oraz państwami stowarzyszonymi w ramach Schengen, aby uniknąć nieprzewidywalnych i czasochłonnych procesów składania deklaracji podczas konkretnych działań poszukiwawczo-ratowniczych.
9. Ustalenia powinny obowiązywać przez określony czas i być odnawialne do czasu aż zostanie uzgodniony ostateczny kształt reformy systemu dublińskiego.

DZIAŁANIE 2: Zapewnienie aktywnych działań poszukiwawczo-ratowniczych na Morzu Śródziemnym

Amnesty International i Human Rights Watch zalecają instytucjom UE i państwom członkowskim zapewnienie i umożliwienie przeprowadzania intensywnej operacji poszukiwawczo-ratowniczych w środkowej części Morza Śródziemnego. W szczególności państwa i instytucje UE powinny:

10. zapewnić adekwatną liczbę statków, których głównym celem będą operacje poszukiwawczo-ratownicze, rozmieszczone na szlakach, które pokonują uchodźcy i migranci. Misje powinny być obecne tak długo jak długo uchodźcy i migranci będą przemieszczać się tymi drogami.
11. Kapitanowie statków nie mogą być karani za pomoc osobom znajdującym się w niebezpieczeństwie na morzu, straty ekonomiczne kapitanów biorących udział w akcjach poszukiwawczo-ratowniczych powinny być minimalizowane, i wszystkie statki powinny mieć zagwarantowane bezpieczne miejsca, gdzie uchodźcy i migranci będą mogli wysiąść i otrzymać odpowiednią pomoc.
12. Zapewnić, że organizacje pozarządowe (NGO) będą nadal mogły przyczyniać się do ratowania uchodźców i migrantów na morzu, zgodnie z przepisami i normami międzynarodowymi, oraz zgodnie z Deklaracją ONZ w sprawie obrońców praw człowieka będą mogły działać w bezpiecznym i sprzyjającym środowisku.
13. Wydać kapitanom statków jasne wytyczne, w celu uniemożliwienia wysadzaniu na ląd osób uratowanych na morzu w krajach – takich jak Libia – które nie mogą być uważane za bezpieczne miejsca.
14. Ograniczyć wszelką współpracę z libijską strażą przybrzeżną, do czasu, aż osoby uratowane na morzu będą traktowane tam w sposób humanitarny i nie będą odsyłane z powrotem do miejsc, gdzie są pozbawiane wolności i narażone na nadużycia. Współpraca z tym krajem musi być ograniczona do przypadków, w których interwencja jest niezbędna, aby zapobiec natychmiastowej utracie życia i wyłącznie w przypadkach, kiedy osoby nie będą zabierane do Libii. Libijska straż przybrzeżna powinna ograniczyć swoje działania poszukiwawcze i ratownicze do wód libijskich, z wyjątkiem sytuacji kiedy ich statki są w stanie najszybciej zareagować na niebezpieczną sytuację na wodach międzynarodowych. Należy umożliwić bez żadnych przeszkód prowadzenie operacji poszukiwawczo-ratowniczych przez statki cywilne, w tym łodzie obsługiwane przez organizacje pozarządowe. Kapitanowie statków nie mogą być instruowani, aby uratowane osoby były przenoszone na libijskie statki albo wysadzane w Libii.
15. Zapewnić solidne monitorowanie działań operacji libijskiej straży przybrzeżnej na morzu oraz procesu pociągania do odpowiedzialności w przypadku naruszenia prawa międzynarodowego.

DZIAŁANIE 3: Ochrona praw migrantów i uchodźców w ramach współpracy z Libią w zakresie migracji

Podczas gdy rządy europejskie podejmują współpracę z władzami libijskimi, szczególny nacisk musi zostać położony na ochronę praw uchodźców i migrantów. Amnesty International i Human Rights Watch zalecają, aby rządy i instytucje UE uzależniły stałą współpracę z rządem Libii od konkretnych i możliwych do zweryfikowania kroków:

16. Natychmiastowe uwolnienie wszystkich uchodźców i migrantów arbitralnie przetrzymywanych w Libii oraz zakończenie systemu automatycznego, nieokreślonego w czasie zatrzymywania.

17. Pełne i formalne uznanie Agencji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców, UNHCR, w formie porozumienia Memorandum of Understanding, które będzie gwarantować pełny jej dostęp do osób w zagrożeniu, na terenie całego kraju oraz możliwość wykonywania jej pełnego mandatu, niezależnie od narodowości beneficjentów.
18. Podpisanie i ratyfikacja Konwencji dotyczącej statusu uchodźców z 1951 r. i Protokołu z 1967 r. oraz przyjęcie i uchwalenie nowego ustawodawstwa, polityki i procedur dotyczących migracji i azylu, przewidujących depenalizację nielegalnego wjazdu, pobytu i wyjazdu; zakończenie stosowania automatycznej detencji oraz stworzenie systemu azylowego zgodnego z międzynarodowymi standardami.
19. Ustanowienie niezależnego, bezstronnego i przejrzystego systemu monitorowania naruszeń praw człowieka wobec uchodźców i migrantów w Libii w celu zapewnienia pociągania do odpowiedzialności podmiotów państwowych i niepaństwowych.

DZIAŁANIE 4: Zobowiązanie do udziału w globalnym podziale odpowiedzialności oraz zapewniania bezpiecznych dróg migracji

Zgodnie z globalną strategią UE w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa z 2016 roku, Amnesty International i Human Rights Watch wzywają państwa i instytucje UE do:

20. Zwiększenia wysiłku w celu wdrożenia oraz zwiększenia zobowiązań w zakresie programów przesiedleń oraz otwarcie innych alternatywnych możliwości przemieszczania się dla osób potrzebujących ochrony międzynarodowej – w tym tysięcy osób uwięzionych w Libii – i zobowiązania się do przeglądu polityk migracyjnych w celu umożliwienia potencjalnym migrantom i uchodźcom przemieszczania się w sposób regularny i bezpieczny.

www.amnesty.org

